

Αλκοόλ, Ναρκωτικά, Καπνός:
το μέγεθος του προβλήματος
στην Ελλάδα

Καρρά Βασιλική
Ρετινιώτη Αθανασία
Τασιούλη Βασιλική

Κατηγοριοποίηση εθιστικών ουσιών

Κατασταλτικές ουσίες του ΚΝΣ	π.χ βενζοδιαζεπίνες, οινόπνευμα, βαρβιτουρικά
Οπιοειδείς Ουσίες	π.χ ηρωίνη, μεθαδόνη, μορφίνη
Συμπαθητικομιμητικές ή Διεγερτικές ουσίες του ΚΝΣ	π.χ αμφεταμίνη, κοκαΐνη
Προϊόντα Ινδικής Κάνναβης	π.χ χασίς, μαριχουάνα
Ψευδαισθησιογόνες ή Ψυχωσιομινητικές ουσίες	π.χ L.S.D, P.C.P
Εισπνεόμενες πτητικές ουσίες	π.χ κόλλες, αεροζόλ
Άλλες μη κατηγοριοποιούμενες ουσίες	π.χ ατροπινικής δράσης σκευάσματα

Μελέτη ESPAD (2011)

Μαθητές 15-16 ετών σε 36 ευρωπαϊκές χώρες
8 μεταβλητές μελετήθηκαν:

- 1) κατανάλωση οποιουδήποτε αλκοολούχου ποτού τις τελευταίες 30 μέρες
- 2) υψηλή περιστασιακή κατανάλωση αλκοόλ τις τελευταίες 30 μέρες
- 3) περιεκτικότητα σε αλκοόλ (100% αλκοόλ) την τελευταία ημέρα κατανάλωσης αλκοόλ
- 4) κάπνισμα τις τελευταίες 30 ημέρες
- 5) χρήση μαριχουάνας ή χασίς (κάνναβη) σε όλη τη ζωή
- 6) χρήση οποιουδήποτε παράνομου ναρκωτικού εκτός της κάνναβης σε όλη τη ζωή
- 7) χρήση εισπνεόμενων ουσιών σε όλη τη ζωή
- 8) χρήση μη συνταγογραφούμενων ηρεμιστικών/κατασταλτικών σε όλη τη ζωή

Κάπνισμα

Το 58% των μαθητών έχουν καπνίσει τλχν μια φορά στη ζωή τους

Το 28% των μαθητών είχαν καπνίσει τις τελευταίες 30 μέρες

Κάπνισμα τις τελευταίες 30 μέρες

Χώρες υψηλής επικράτησης (40%) Χώρες χαμηλής επικράτησης(12%)

Γαλλία

Αλβανία

Βουλγαρία

Ισλανδία

Τσεχική Δημοκρατία

Νορβηγία

Λετονία

Μαυροβούνιο

Μονακό

Καθημερινό κάπνισμα σε μικρή ηλικία (<13 ετών)

Χώρες υψηλής επικράτησης (14%) Χώρες χαμηλής επικράτησης (2%)

Εσθονία

Ελλάδα

Λετονία

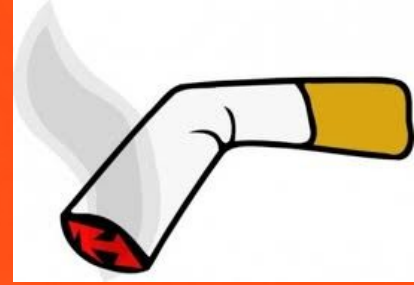
Αλβανία

Σλοβακική Δημοκρατία

Σερβία

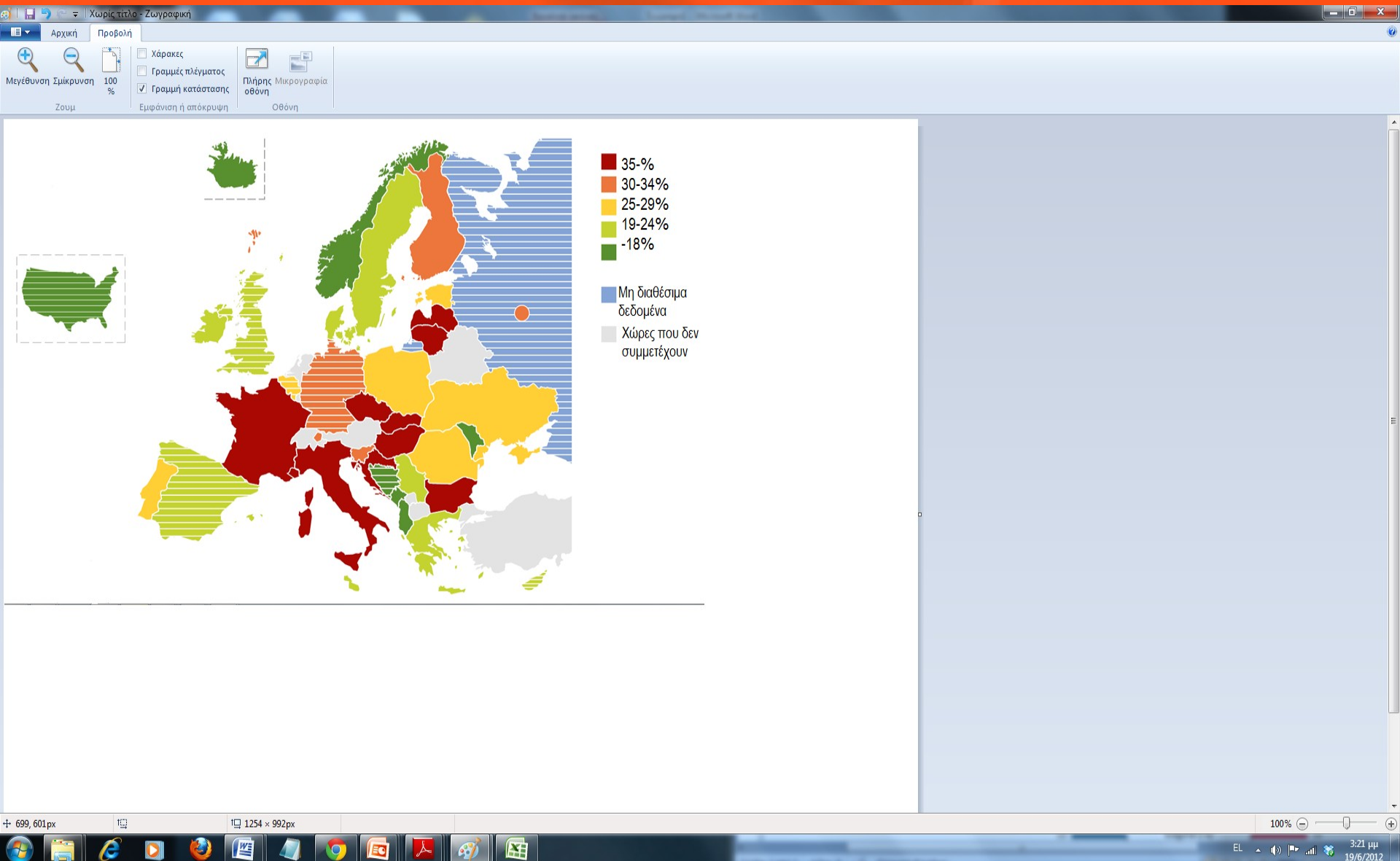
Μαυροβούνιο

Κάπνισμα

- Στις χώρες με περισσότερους καπνίζοντες μαθητές → τσιγάρα πιο εύκολα διαθέσιμα
- Αμελητέες διαφορές ανάμεσα στα φύλα στο κάπνισμα τις τελευταίες 30 μέρες (εξαιρέσεις Αλβανία&Κύπρος περισσότερα αγόρια, Μονακό& Βουλγαρία περισσότερα κορίτσια)
- Παρατηρήθηκε ελαφριά πτωτική τάση στη χρήση τσιγάρων τις τελευταίες 30 μέρες για την περίοδο 1999-2007 και την περίοδο 2007-2011 η κατάσταση παρέμεινε σταθερή

Χρήση τσιγάρου τις τελευταίες 30 μέρες Όλοι οι μαθητές 2011

Επιπτώσεις καπνίσματος για την υγεία

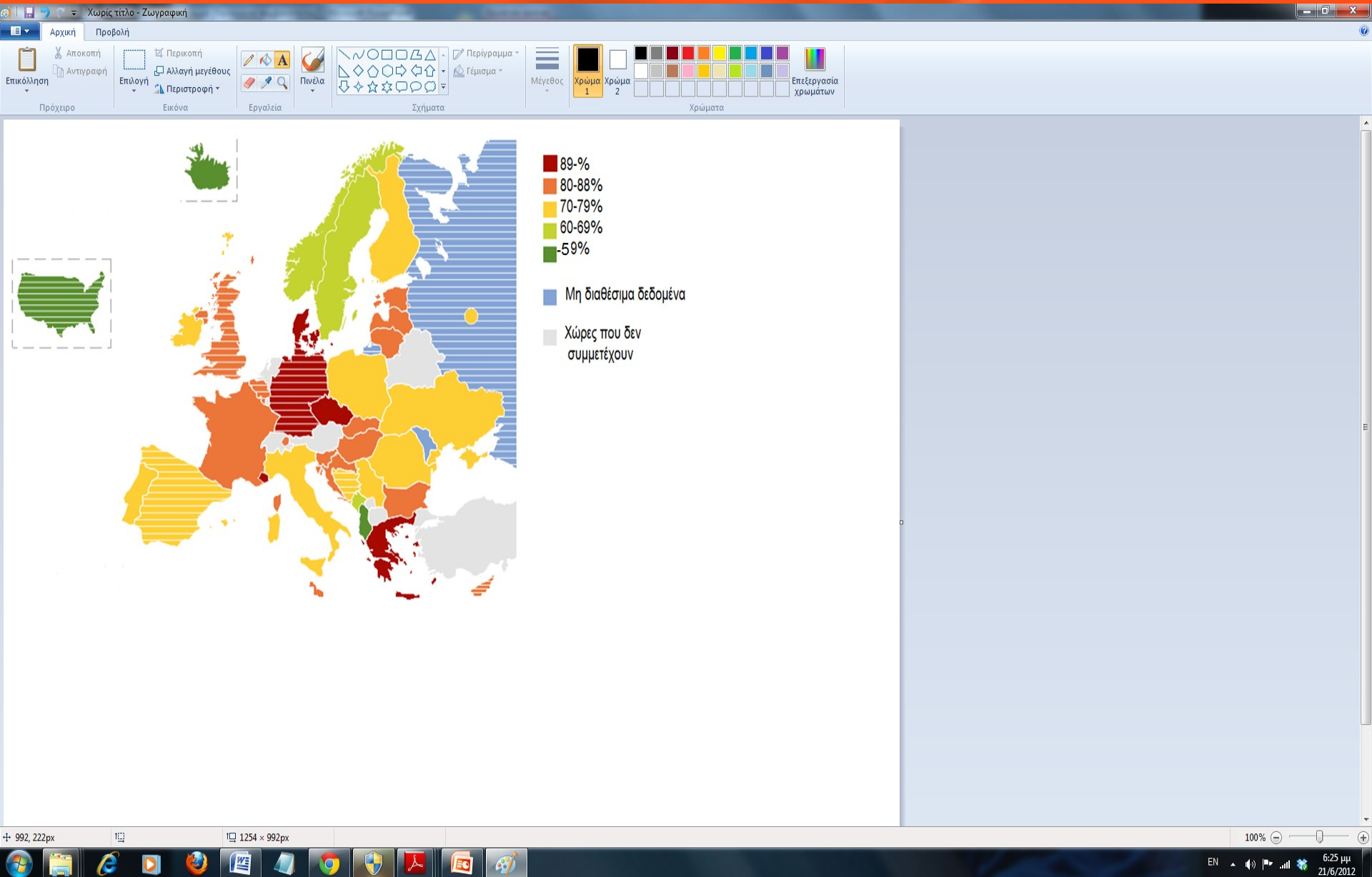
- Καρδιαγγειακά νοσήματα
- Καρκίνος του πνεύμονα
- Καρκίνος του λάρυγγα
- Μείωση γονιμότητας στις γυναίκες και αύξηση ανικανότητας στους άνδρες
- Πνευμονικές παθήσεις
- Πρόωρος θάνατος

Αλκόολ

- Το 79% κατανάλωσαν τλχν μια φορά αλκοόλ κατά τους τελευταίους 12 μήνες
- Το 57% κατά Μ.Ο.κατανάλωσαν τλχν μια φορά αλκοόλ κατά τις τελευταίες 30 μέρες
- Ελλάδα, Κύπρο, Τσεχική Δημοκρατία, Δανία & Γερμανία: 70% και παραπάνω κατανάλωσαν αλκοόλ τις τελευταίες 30 μέρες.
- Το 90% των μαθητών στην Ελλάδα θεωρούν αρκετά εύκολο να αποκτήσουν ένα οινοπνευματώδες ποτό

Χρήση αλκοόλ τους τελευταίους 12 μήνες Όλοι οι μαθητές 2011

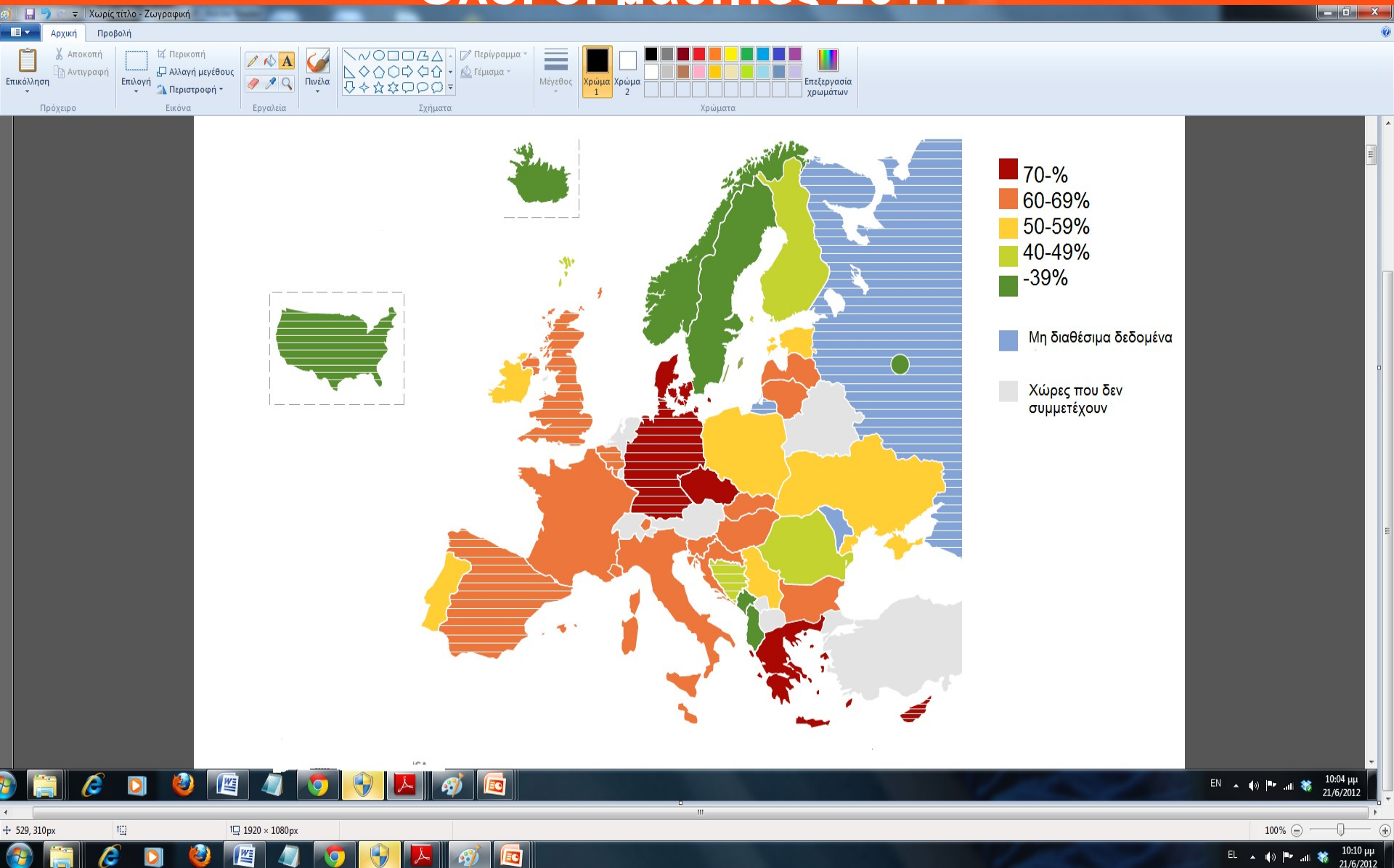
Πηγή: ESPAD, 2011

Αλκόολ - Τοξίκωση

- Το 50 % των μαθητών του ESPAD περιήλθαν σε κατάσταση τοξίκωσης τλχν μια φορά στη ζωή τους (αστάθεια κατά τη βάρδιση, διαταραχές στην εκφορά του λόγου ή εμετό)
- Το 39% των μαθητών περιήλθαν σε κατάσταση τοξίκωσης τους τελευταίους 12 μήνες
- Το 18% των μαθητών περιήλθαν σε κατάσταση τοξίκωσης τις τελευταίες 30 μέρες

Χρήση αλκοόλ τις τελευταίες 30 μέρες

Όλοι οι μαθητές 2011

Πηγή: ESPAD, 2011

Υψηλή περιστασιακή κατανάλωση αλκοόλ

- Το 40% των μαθητών του ESPAD ανέφεραν υψηλή περιστασιακή κατανάλωση αλκοόλ τις τελευταίες 30 ημέρες (43% αγόρια & 38% κορίτσια)
- Χώρες με ανοδική πορεία από το 2007:
Ελλάδα (45%), Κύπρος (44%), Ουγγαρία (45%), Σερβία (36%)

Προβλήματα τους τελευταίους 12 μήνες που σχετίζονται με την κατανάλωση αλκοόλ

- Το 12% των μαθητών είχαν αντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα με τους γονείς τους και τους φίλους τους

- Το 13% των μαθητών ανέφερε «κακές επιδόσεις στο σχολείο ή στην εργασία», και «σωματικοί διαπληκτισμοί»

- Χώρες με πολλούς μαθητές που ανέφεραν τέτοιου είδους προβλήματα:

Βουλγαρία, Σλοβακική Δημοκρατία & Λετονία

Μόνο το 3% των Ελλήνων μαθητών ανέφερε τέτοιου είδους προβλήματα

Παράνομα Ναρκωτικά

Κατά μέσο όρο, 21% των αγοριών και 15% των κοριτσιών έχουν δοκιμάσει παράνομα ναρκωτικά τλχν μία φορά στη ζωή τους

Χώρες υψηλής επικράτησης:

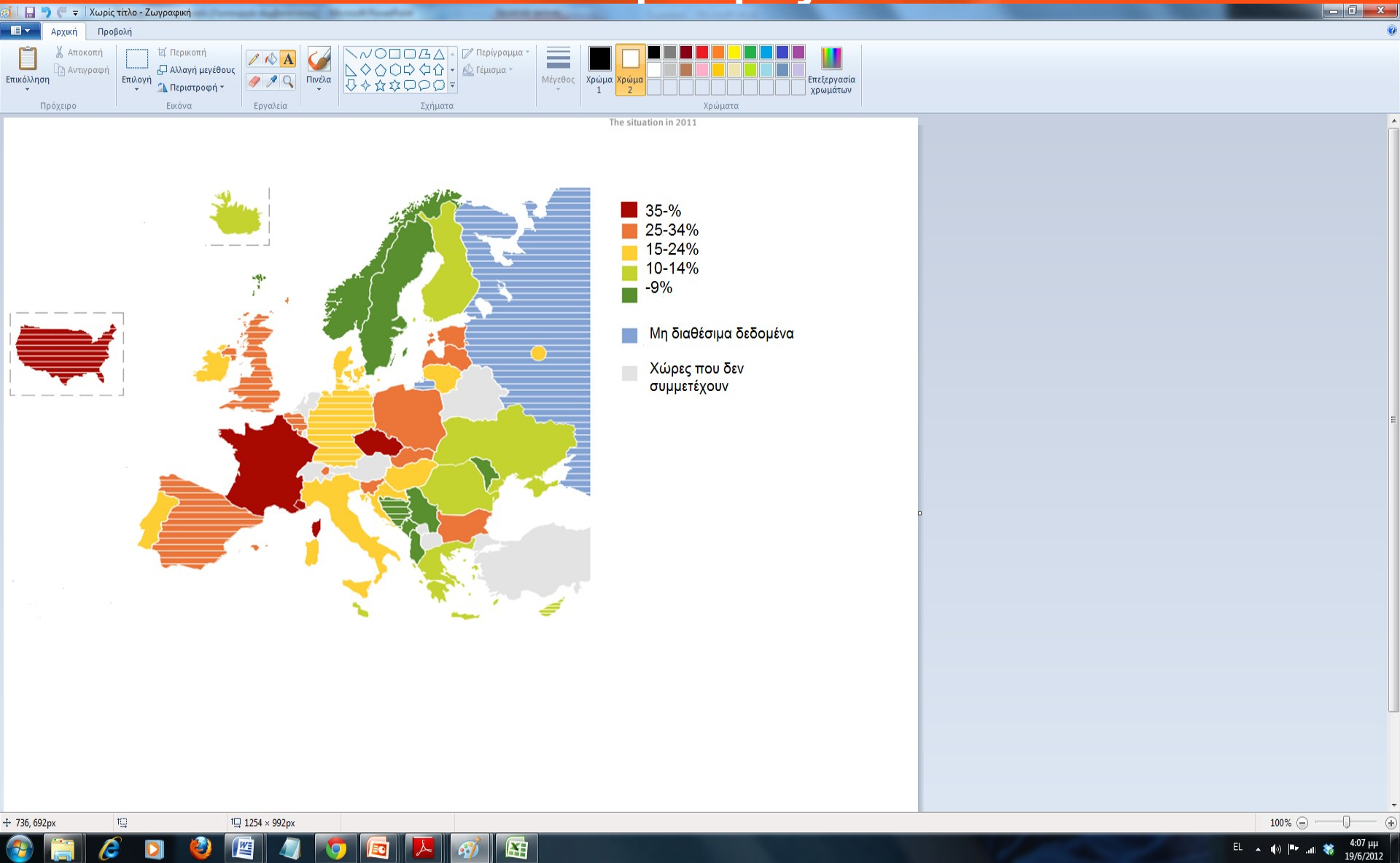
Τσέχικη Δημοκρατία (43%) ,
Γαλλία (39%)
Μονακό (39%)

Χώρες χαμηλής επικράτησης:

Βοσνία,
Νορβηγία, Μολδαβία,
Μαυροβούνιο (6%)

Χρήση οποιουδήποτε παράνομου ναρκωτικού σε όλη τη ζωή

Όλοι οι μαθητές 2011

Πηγή: ESPAD, 2011

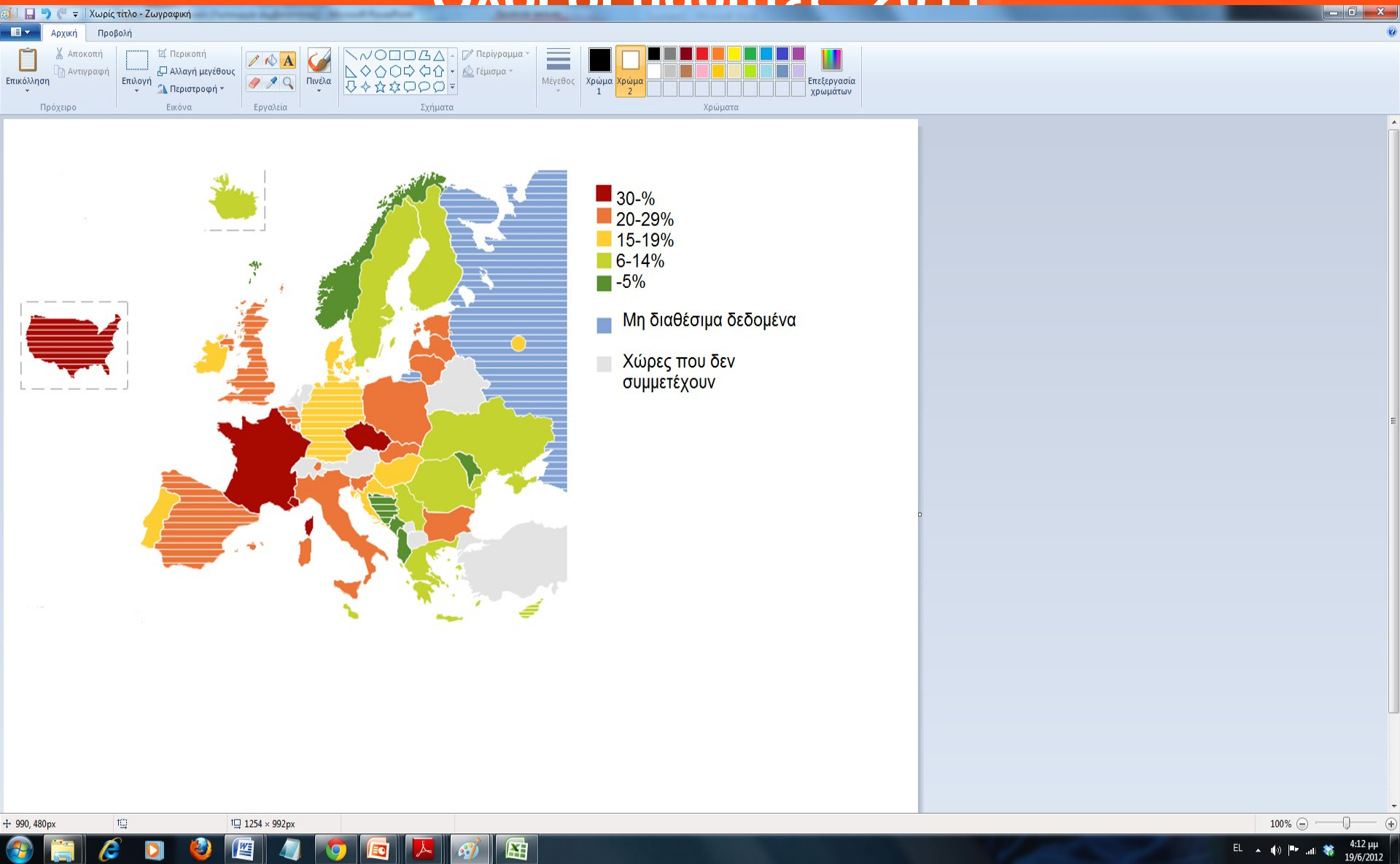
Ναρκωτικά- Κάνναβη

- Το 1/3 των μαθητών στις χώρες του ESPAD θεωρούν άμεσα διαθέσιμη την κάνναβη
- Το 17% των μαθητών ανέφερε χρήση κάνναβης τλχν μια φορά σε όλη τη ζωή
- Το 19% των αγοριών και το 14% των κοριτσιών ανέφεραν χρήση τλχν μια φορά σε όλη τη ζωή

Χρήση μαριχουάνας ή χασίς σε όλη τη ζωή

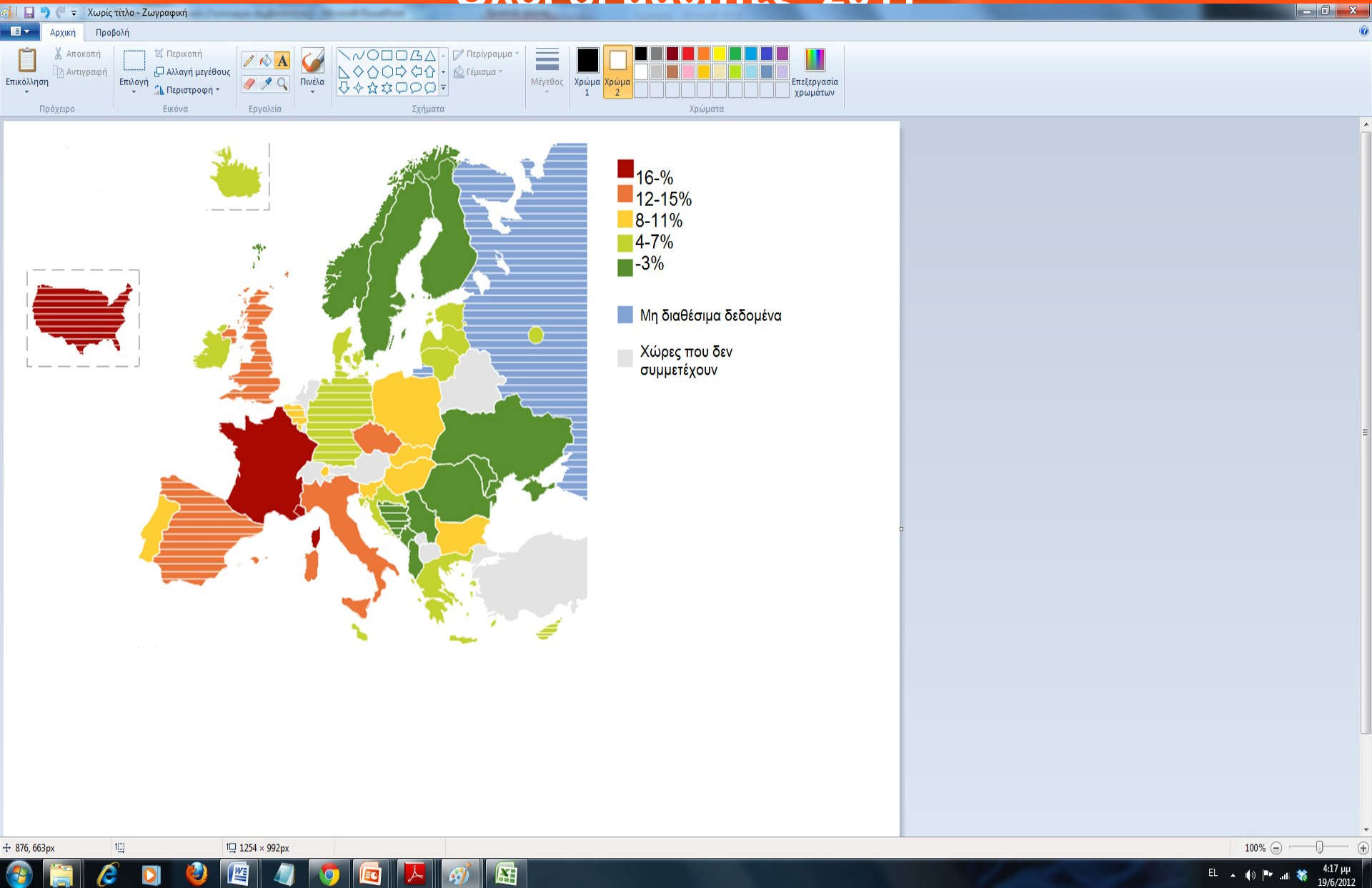
Όλοι οι μαθητές 2011

Πηγή: ESPAD, 2011

Χρήση μαριχουάνας ή χασίς τις τελευταίες 30 μέρες

Όλοι οι μαθητές 2011

Πηγή: ESPAD, 2011

Επικράτηση της χρήσης κάνναβης

15 – 34 έτη	Σε όλη τη ζωή	Τελευταίο έτος	Τελευταίος μήνας
Εκτιμώμενος αριθμός χρηστών Ευρώπη	42 εκατ.	16 εκατ.	9 εκατ.
Ευρωπαϊκός Μ.Ο.	32,0 %	12,1 %	6,6%
Εύρος	2,9–45,5 %	0,9–21,6%	0,3–14,1%
Χώρες με τη χαμηλότερη επικράτηση	Ρουμανία (2,9%) Μάλτα (4,8%) Ελλάδα (10,8%) Βουλγαρία (14,3%)	Ρουμανία (0,9%) Μάλτα (1,9%) Ελλάδα (3,%) Πολωνία (5,3 %)	Ρουμανία (0,3%) Ελλάδα (1,5%) Πολωνία (1,9%) Σουηδία, Νορβηγία (2,1 %)
Χώρες με την υψηλότερη επικράτηση	Τσέχικη Δημοκρατία (45.5%) Δανία (44.5%) Γαλλία (43.6%) Ισπανία (42.4%)	Τσέχικη Δημοκρατία (21,6%) Ιταλία (20,3%) Ισπανία (19,4%) Γαλλία (16,7%)	Ισπανία (14,1%) Ιταλία (9,9%) Γαλλία (9,8%) Τσεχική Δημοκρατία (8,6%)

Ναρκωτικά - αμφεταμίνες, έκσταση, κοκαΐνη

Στους μαθητές 15-16 ετών:

Αμφεταμίνες

- Ο Μ.Ο επικράτησης της χρήσης αμφεταμινών σε όλη τη διάρκεια της ζωής: 3%.
- Ποσοστά επικράτησης άνω του 5 %: Βουλγαρία και Λετονία.

Έκσταση

- Ο Μ.Ο. επικράτησης της χρήσης έκστασης σε όλη τη διάρκεια της ζωής είναι 3% .
- Υψηλότερα επίπεδα επικράτησης τέσσερις μόνο χώρες: Βουλγαρία, Εσθονία, Σλοβακία (6 %) και Λετονία (7 %).

Άλλα ναρκωτικά

Λιγότερο συχνά αναφέρονται η κοκαΐνη, το LSD, το κρακ και η ηρωίνη (1%-2%)

Επικράτηση της χρήσης αμφεταμινών

15 – 34 έτη	Σε όλη τη ζωή	Τελευταίο έτος
Εκτιμώμενος αριθμός χρηστών Ευρώπη	6.5 εκατ.	1.5 εκατ
Ευρωπαϊκός Μ.Ο.	5 %	1.1%
Εύρος	0.1 – 14.3%	0.1 – 2.5%
Χώρες με χαμηλότερη επικράτηση	Ρουμανία (0.1%) Ελλάδα (0.2%) Μάλτα (0.7%) Κύπρος (1.2%)	Ρουμανία, Ελλάδα (0.1%) Γαλλία (0.2%) Τσέχικη Δημοκρατία (0.3%) Πορτογαλία (0.4%)
Χώρες με υψηλότερη επικράτηση	Ηνωμένο Βασίλειο (14.3%) Δανία (10.3%) Λετονία (6.1%) Νορβηγία (6%)	Εσθονία (2.5%) Βουλγαρία (2.1%) Δανία (2%) Γερμανία, Λετονία (1.9%)

Επικράτηση της χρήσης έκστασης

15–34 έτη	Σε όλη τη ζωή	Τελευταίο έτος
Εκτιμώμενος αριθμός χρηστών Ευρώπη	7,5 εκατ	2 εκατ.
Ευρωπαϊκός Μ.Ο>	5,5 %	1,4 %
Εύρος	0,6–12,7 %	0,2–3,2 %
Χώρες με τη χαμηλότερη επικράτηση	Ρουμανία, Ελλάδα (0,6 %) Μάλτα (1,4 %) Πολωνία, Νορβηγία (2,1 %) Πορτογαλία (2,6 %)	Ρουμανία, Σουηδία (0,2 %) Ελλάδα (0,4 %) Νορβηγία (0,6 %) Πολωνία (0,7 %)
Χώρες με την υψηλότερη επικράτηση	Ηνωμένο Βασίλειο (12,7 %) Τσεχική Δημοκρατία (9,3 %) Ιρλανδία (9,0 %) Λετονία (8,5 %)	Ηνωμένο Βασίλειο (3,2 %) Τσεχική Δημοκρατία (2,8 %) Σλοβακία, Λετονία, Κάτω Χώρες (2,7 %)

Επικράτηση της χρήσης κοκαΐνης

15 - 34 έτη	Σε όλη τη ζωή	Τελευταίο έτος	Τελευταίος μήνας
Εκτιμώμενος αριθμός χρηστών Ευρώπη	8 εκατ.	3 εκατ.	1 εκατ.
Ευρωπαϊκός μέσος όρος	5,9 %	2,1 %	0,8 %
Εύρος	0,1-13,6 %	0,1-4,8 %	0,0-2,1 %
Χώρες με τη χαμηλότερη επικράτηση	Ρουμανία (0,1 %) Λιθουανία (0,7 %) Μάλτα (0,9 %) Ελλάδα (1,0 %)	Ρουμανία (0,1 %) Ελλάδα (0,2 %) Πολωνία, Λιθουανία (0,3 %) Ουγγαρία (0,4 %)	Ρουμανία (0,0 %) Ελλάδα, Πολωνία, Λιθουανία, Νορβηγία (0,1 %) Τσεχική Δημοκρατία, Ουγγαρία, Εσθονία (0,2 %)
Χώρες με την υψηλότερη επικράτηση	Ισπανία (13,6 %) Ηνωμένο Βασίλειο (13,4 %) Δανία (8,9 %) Ιρλανδία (8,2 %)	Ηνωμ Βασίλ 4,8 %) Ισπανία (4,4 %) Ιρλανδία (3,1 %) Ιταλία (2,9 %)	Ηνωμένο Βασίλειο (2,1%) Ισπανία (2,0 %) Κύπρος (1,3 %) Ιταλία (1,1 %)

Άλλες ουσίες

Μη συνταγογραφούμενα ηρεμιστικά ή κατασταλτικά

- Το 8% των κοριτσιών και το 5% των αγοριών 15-16 ετών αναφέρει χρήση τλχν μια φορά σε όλη τη ζωή (Μ.Ο: 6%)
- Υψηλότερα ποσοστά επικράτησης (15%): Πολωνία, Λιθουανία & Μονακό ενώ χαμηλότερα ποσοστά (0-2%): Μολδαβία, Ρωσία & Γερμανία

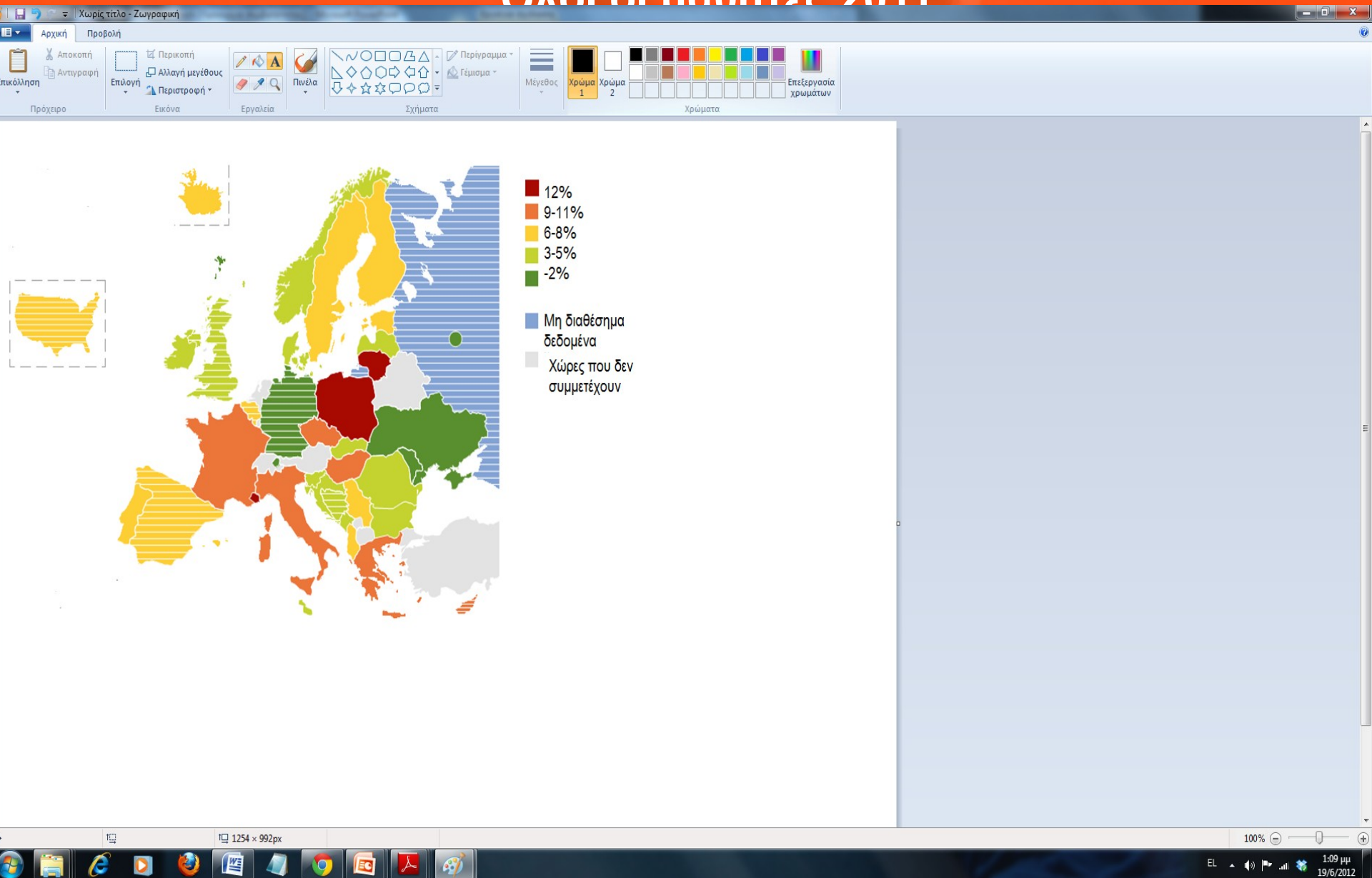
Συνδυασμός αλκοόλ & χαπιών

- Το 7% των κοριτσιών και το 5% των αγοριών 15-16 ετών αναφέρει χρήση τλχν μια φορά σε όλη τη ζωή (Μ.Ο: 6%)
- Υψηλότερα ποσοστά επικράτησης: Τσεχική Δημοκρατία (18%) ενώ χαμηλότερα ποσοστά(1%): Αρμενία & Ουκρανία

Εισπνεόμενες ουσίες

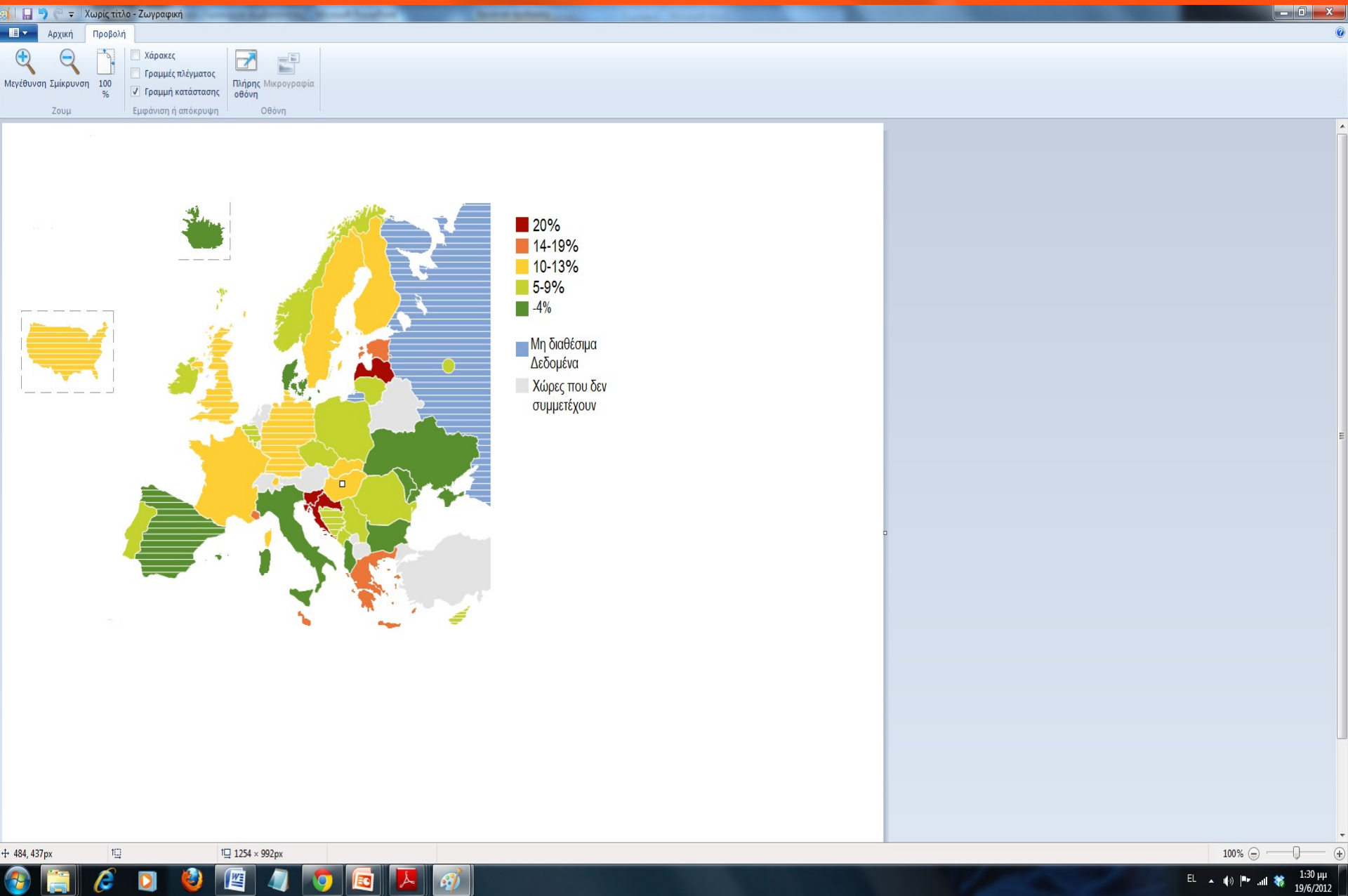
- Το 9% κατά μέσο όρο των μαθητών αναφέρει χρήση τλχν μια φορά σε όλη τη ζωή
- Η Ελλάδα έρχεται δεύτερη μετά την Κροατία στην χρήση σε όλη τη ζωή και τους τελευταίους 12 μήνες

Χρήση μη συνταγογραφούμενων ηρεμιστικών ή κατασταλτικών Όλοι οι μαθητές 2011

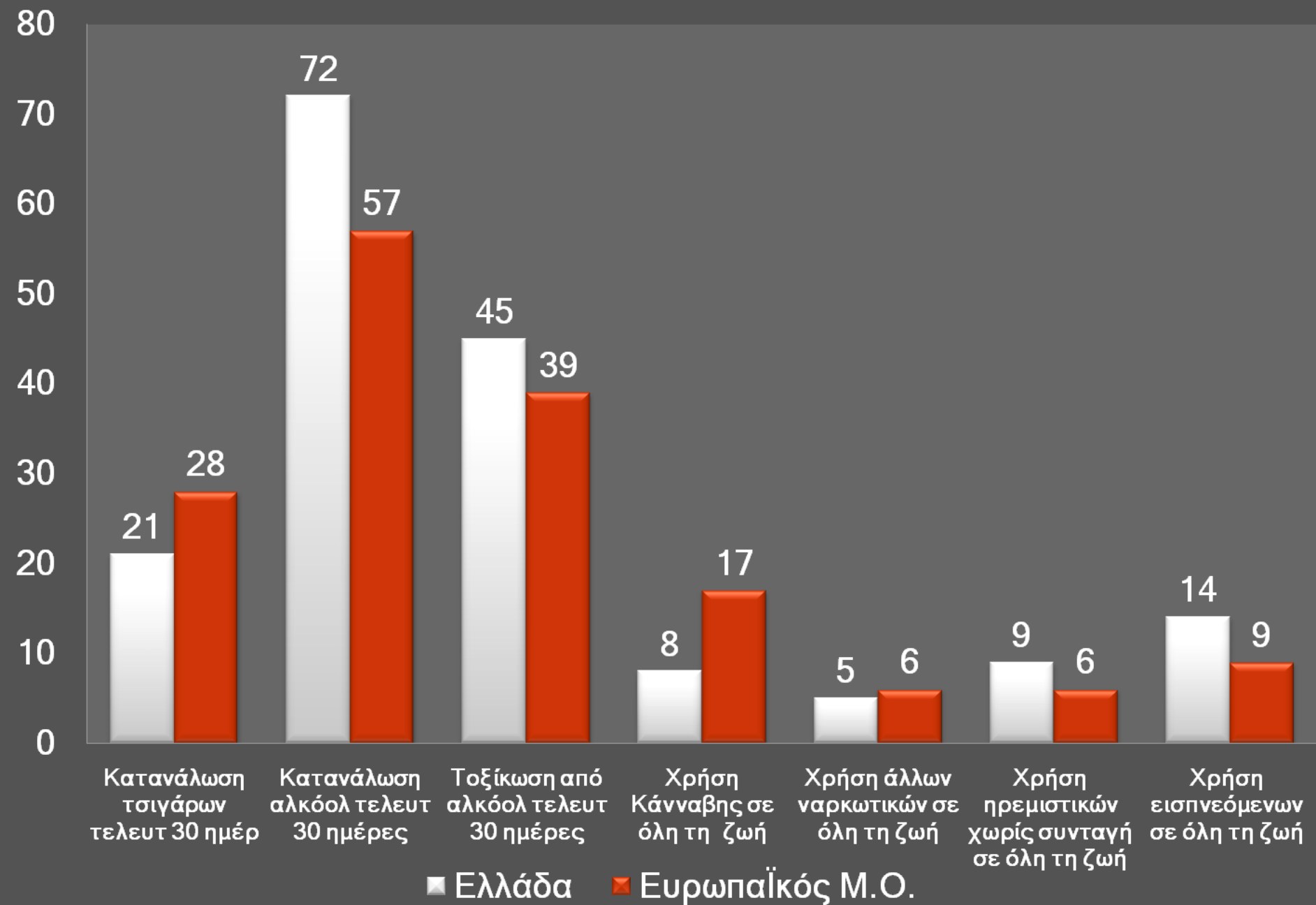

Πηγή: ESPAD, 2011

Χρήση εισπνεόμενων ουσιών σε όλη τη ζωή όλοι οι μαθητές 2011

Πηγή: ESPAD, 2011

Πηγή: ESPAD, 2011

Νέα Ναρκωτικά

- 1997-2010: κοινοποιήθηκαν επίσημα μέσω του ευρωπαϊκού συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης (ΣΕΠ) πάνω από 150 νέες ψυχοτρόπες ουσίες.

Κύριες ομάδες νέων ψυχοτρόπων ουσιών:

- ❖ Φαιραιθυλαμίνες → Συνθετ. ουσίες: αμφεταμίνη, μεθαμφεταμίνη & MDMA, φυσική ουσία μεσκαλίνη
- ❖ Τρυπταμίνες → διμεθυλτρυπταμίνη (DMT), ψιλοκίνη & ψιλοκυβίνη (παραϊ-σθησιογόνα μανιτάρια) & ημισυνθετικό διαιθυλαμίδιο του λυσεργικού οξέος (LSD)
- ❖ Πιπεραζίνες → mCPP (1(3-χλωροφαινυλο) Πιπεραζίνη) & BZP (1-βενζυλοπιπεραζίνη)
- ❖ Καθινόνες → ημισυνθετική μεθκαθινόνη, μεφεδρόνη, μεθυλόνη & MDPV
- ❖ Συνθετικά κανναβινοειδή → Spice
- ❖ Άλλες ουσίες → ινδάνια, ναρκωτικά αναλγητικά, συνθετικά παράγωγα κοκαΐνης, παράγωγα κεταμίνης και φαινκυκλιδίνης

Αξιολόγηση κινδύνου νέων ναρκωτικών

- 2010: εφαρμόστηκαν για πρώτη φορά οι κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση κινδύνων που συνδέονται με νέες ψυχοτρόπες ουσίες με τη μεφεδρόνη
- Βάσει των πορισμάτων της έκθεσης, η μεφεδρόνη τέθηκε σε μέτρα ελέγχου και ποινικές κυρώσεις σε όλη την ΕΕ.
- Γενικώς στην Ευρώπη δεν παρακολουθούνται συστηματικά οι ουσίες που έχουν υποβληθεί σε αξιολόγηση κινδύνου ούτε αυτές που υπάγονται στην πορεία σε μέτρα ελέγχου

«Νόμιμα ψυχοτρόπα»

- Ευρεία κατηγορία μη ελεγχόμενων συνθετικών & φυτικής προέλευσης ουσιών & προϊόντων (φυτικά ψυχοτρόπα, χάρπια των πάρτι, προϊόντα χημικής έρευνας) που προωθούνται ως νόμιμα υποκατάστατα γνωστών ελεγχόμενων ουσιών
- Ο όρος «νόμιμα» προβληματικός γιατί ενδέχεται να είναι ανακριβής και παραπλανητικός για τον αγοραστή.
- Πωλούνται συνήθως μέσω διαδικτύου ή εξειδικευμένων καταστημάτων (smart shops).
- Το 2011 εντοπίστηκαν 314 ηλεκτρονικά καταστήματα που πωλούν «νόμιμα ψυχοτρόπα»
- Τα πιο διαδεδομένα «νόμιμα ψυχοτρόπα»: κράτομ και σάλβια
- Περιορισμένες οι έρευνες που μελετούν την επικράτησή τους στην Ευρώπη
- Έρευνα στην Πολωνία το 2010: Το 11,4% των 18χρονων μαθητών έχουν κάνει χρήση τλχν μια φορά στη ζωή τους

Επιπτώσεις ναρκωτικών στην υγεία

Κάνναβη:

- Οξέα προβλήματα: άγχος, πανικός, ψυχωσικά συμπτώματα, τροχαία ατυχήματα
- Χρόνια προβλήματα: εξάρτηση, παθήσεις αναπνευστικού

Αμφεταμίνες:

- Βραχυπρόθεσμα: ανησυχία, τρόμος, άγχος, ζάλη, «πέσιμο» όταν περάσει η επίδρασή, κατάθλιψη, δυσκολίες στον ύπνο, αυτοκτονική συμπεριφορά
- Μακροπρόθεμα: ψυχολογικές και ψυχιατρικές επιδράσεις (ψύχωση, αυτοκτονική συμπεριφορά, άγχος, βίαιη συμπεριφορά), εξάρτηση με συμπτώματα στέρησης, καρδιαγγειακή παθολογία, νευροτοξικότητα, περιορισμένη εμβρυϊκή ανάπτυξη κατά την κύηση, οδοντικές παθήσεις

Επιπτώσεις Ναρκωτικών στην υγεία

Κοκαΐνη

- Συστηματική χρήση: καρδιαγγειακά, νευρολογικά και ψυχιατρικά προβλήματα, αυξημένο κίνδυνο ατυχημάτων και προσβολής από λοιμώδη νοσήματα
- Η ενέσιμη χρήση κοκαΐνης και η χρήση κρακ: σοβαρότεροι κίνδυνοι για την υγεία καρδιαγγειακά προβλήματα και προβλήματα ψυχικής υγείας
- Κοκαΐνη+Αλκοόλ: καρδιαγγειακές επιπλοκές και έκπτωση των γνωσιακών και κινητικών λειτουργιών

Ηρωίνη

Λοιμώδη νοσήματα (HIV/AIDS, ηπατίτιδες),
θάνατος από υπερβολική δόση

Συννοσηρότητα - Πολλαπλή Νοσηρότητα

Συννοσηρότητα

Σωματικές
ασθένειες
(π.χ HIV)

Πολλαπλή
νοσηρότητα

Κοινωνικές
Διαταραχές (π.χ.
έλλειψη στέγης)

Συμπεράσματα- Γενικές τάσεις

- Χώρες που προσεγγίζουν ή ξεπερνούν το Μ.Ο στις περισσότερες μεταβλητές της μελέτης ESPAD: Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Λετονία, Γαλλία, Μονακό & Σλοβενία.

- Χώρες που προσεγγίζουν ή υπολείπονται του Μ.Ο στις περισσότερες μεταβλητές της μελέτης: Ισλανδία, Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Μολδαβία & Μαυροβούνιο.

- Μείωση του καπνίσματος στην πλειοψηφία των χωρών το διάστημα 1995-2007 και σταθεροποίηση το διάστημα 2007-2011.

- Η Ελλάδα εμφανίζει σημαντικές αυξήσεις σε σχέση με το παρελθόν σε 6 από τις 8 μεταβλητές. (υψηλή περιστασιακή κατανάλωση αλκοόλ, ποσότητα αλκοόλ που κατανάλωσαν την τελευταία μέρα που ήπιαν, χρήση οποιουδήποτε παράνομου ναρκωτικού σε όλη τη ζωή, χρήση μαριχουάνας ή χασίς σε όλη τη ζωή και κατά τις τελευταίες 30 μέρες, χρήση μη συνταγογραφούμενων ηρεμιστικών ή κατασταλτικών σε όλη τη ζωή και στην χρήση εισπνεόμενων ουσιών σε όλη τη ζωή).

Στην Ελλάδα, ο αριθμός των θανάτων από 321 το 2001, μειώθηκε σε 217 το 2003, για να αυξηθεί σε 284 το 2005 (E.M.C.D.D.A,2007)

- Στην Ελλάδα, το HIV μεταξύ των χρηστών βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα

- Στην Ελλάδα, το ποσοστό των χρηστών με Ηπατίτιδα Β κυμαίνεται στο 2%-3% των χρηστών

Εθιστικές Ουσίες & Δημόσια Υγεία

- Καίριο κοινωνικό πρόβλημα

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα δημ. υγείας παγκόσμια

- Πέρα από τις επιβλαβείς επιδράσεις στους χρήστες, σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον του χρήστη και το κοινωνικό σύνολο (π.χ. ατυχήματα, αυτοκτονίες, εγκληματικότητα)

- Η μείωση των θανάτων από τα ναρκωτικά είναι ένας σημαντικός στόχος της Δημόσιας Υγείας

- Οι επιπτώσεις της χρήσης στη σωματική και ψυχική υγεία των παιδιών προεφηβικής ηλικίας και εφήβων καθώς και η αύξηση της χρήσης στις μικρότερες ηλικίες μπορεί να αναδειχθεί σε σημαντικό πρόβλημα Δημόσιας Υγείας

- Η επικράτηση μόλυνσης HCV φτάνει στη χώρα μας και σε άλλες ευρωπ. χώρες σε επίπεδα 40%-60%, ποσοστά που δείχνουν το μέγεθος του προβλήματος για τη Δημόσια Υγεία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας. (ΕΚΠΝΤ/ EMCDDA) (2011). *Σύνοψη: Η έκθεση του ESPAD για το έτος 2007 Χρήση ουσιών από μαθητές σε 35 ευρωπαϊκές χώρες*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- EMCDDA. (2011). *Η κατάσταση του προβλήματος των Ναρκωτικών στην Ευρώπη: ετήσια έκθεση 2011*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. European School Project on Alcohol and other Drugs (ESPAD) (2011).
- Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., & Kraus, L. (2011). *The 2011 European School Project on Alcohol and other Drugs (ESPAD) Report Substance Use Among Students in 36 European Countries*. Sweden: modintryckoffset.
- Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Ναρκωτικά 2008-2012

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!

